

หลักสูตร การทอผ้าใยสับปะรด จำนวน 60 ชั่วโมง

กลุ่มวิชาอุตสาหกรรมหรือหัตถกรรม

ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ.....

ความเป็นมาของหลักสูตร

การทอผ้า หรือ "การทอ" (อังกฤษ : weaving) ถือเป็นศิลปะและหัตถกรรมหรืองานฝีมืออย่างหนึ่งที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ เป็นกรรมวิธีการผลิตผืนผ้าโดยใช้เส้นด้ายพุ่งและเส้นด้ายยืนมาขัดประสานกันจนได้เป็นผืนผ้า ทั้งนี้ต้องมีเครื่องมือในการทอ เรียกว่า ทูก หรือกี่ (ในภาษาไทยถิ่นอีสาน มักเรียกการทอผ้าว่า "ตำทูก")

ผ้าใยสับปะรด ผลิตขึ้นมาจากแนวคิด จากการนำวัตถุดิบที่เหลือใช้จากผลผลิตจากการเกษตรคือ สับปะรดที่มีจำนวนมากและเป็นผลผลิตประจำท้องถิ่น โดยนำเส้นใยจากใบสับปะรดมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์สิ่งทอ นำเอาเส้นใยจากใบสับปะรดที่เหลือใช้มาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์ในผืนผ้าและเป็นการสร้างรายได้อีกทางหนึ่งให้กับชุมชน ใบสับปะรดนอกจากทำปุ๋ย ทำกระดาษแล้ว ยังสามารถนำเส้นใยมาทอผ้าได้จึงได้ทดลองนำเส้นใยมาผสมกับฝ้ายแล้วปั่นเป็นเส้นด้ายนำมาถักทอเป็นผืนผ้า และนำมาตัดเย็บเป็นเสื้อผ้า เครื่องแต่งกายและเครื่องประดับอาคารบ้านเรือนได้ จากการนำเส้นใยสับปะรดมาผสมฝ้าย นำมาตีผสมรวมกันและเข็นให้เป็นเส้นด้วยเครื่องเข็นฝ้ายซึ่งเรียกว่า หลาหรือในเข็นฝ้าย เป็นขั้นตอนที่ซับซ้อนและมีความยากในขั้นตอนนี้มาก เนื่องจากทำด้วยมือทั้งหมด ต้องใช้ความสามารถและความเชี่ยวชาญของบุคคล ส่วนเส้นยืนได้นำเส้นฝ้าย100% มาใช้ในการทอ กระบวนการทอใช้กี่โบราณในการทอผ้า

สีผ้าใยสับปะรด โดยธรรมชาติจะออกเป็นสีขาว สามารถนำไปย้อมสีได้ตามปกติ เพื่อใส่เอกลักษณ์ อาจนำไปย้อมสีมั่งคุด ซึ่งจะออกเฉดสีน้ำตาลอมม่วง โดยมีเส้นยืนจะเป็นเส้นฝ้าย 100 % โดยนำไปย้อมสีใบมั่งคุด เมื่อนำเส้นทอหรือเส้นพุ่งที่เป็นเส้นใยสับปะรดสีธรรมชาติที่ผ่านกระบวนการปั่นเป็นเส้นด้าย โดยผสมเส้นใยสับปะรดและฝ้ายในอัตรา 70 : 30 (ฝ้าย 70 % ใยสับปะรด 30 %) จะได้ผืนผ้าที่มีสีขาวอมน้ำตาลอ่อน ออกสีชมพูเรื่อๆ มีเสน่ห์และเอกลักษณ์ที่แฝงอยู่ในผืนผ้า พิจารณาจะเห็นเส้นใยสับปะรดในผืนผ้า

กิจกรรมการทอผ้านั้น นอกจากเป็นขั้นตอนการผลิตเครื่องนุ่งห่ม หนึ่งในปัจจัยสี่ของมนุษย์แล้ว ยังถือเป็นงานศิลปะประเภททัศนศิลป์ด้วย เนื่องจากมีการให้สีสันและลวดลายต่างๆ ในผืนผ้า ปัจจุบันแม้จะมีการใช้เครื่องจักรสำหรับทอผ้า ใช้คอมพิวเตอร์สำหรับการควบคุมการผลิตและออกแบบลายผ้า แต่การทอผ้าด้วยมือก็ยังเป็นศิลปะที่ได้รับการยกย่องและชื่นชมเสมอมา

หลักการของหลักสูตร

- 1.เป็นหลักสูตรที่เน้นการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ ที่เน้นการบูรณาการเนื้อหาสาระภาคทฤษฎีควบคู่ไปกับการฝึกปฏิบัติจริง ผู้เรียนสามารถนำความรู้และทักษะไปประกอบอาชีพได้จริงอย่างมีคุณภาพและมีคุณธรรมจริยธรรม
- 2.เป็นหลักสูตรที่เน้นการดำเนินงานร่วมกันระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับเครือข่าย สถานประกอบการ เพื่อประโยชน์ในการประกอบอาชีพ และสืบสานวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะความรู้ ความเข้าใจ เทคนิคการทอผ้าใยสับปะรดสามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้
2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถออกแบบลาย การย้อมสี ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด
3. เพื่อเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น และอาชีพดั้งเดิมของบรรพบุรุษ

4. เพื่อเป็นการสืบสานวัฒนธรรมการทอผ้าใยสับปะรด

กลุ่มเป้าหมาย

มี 2 กลุ่มเป้าหมาย คือ

1. ผู้ที่ไม่มีงานทำ
2. ผู้ที่มีอาชีพและต้องการพัฒนาอาชีพ

ระยะเวลา

จำนวน	60	ชั่วโมง
ภาคทฤษฎี	10	ชั่วโมง
ภาคปฏิบัติ	50	ชั่วโมง

โครงสร้างหลักสูตร

ที่	เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง	
					ทฤษฎี	ปฏิบัติ
1.	1. ความสำคัญในการประกอบอาชีพการทอผ้าใยสับปะรด	1. อธิบายความสำคัญในการประกอบอาชีพการทอผ้าใยสับปะรด 2. อธิบายความเป็นไปได้ในการประกอบอาชีพได้แก่ ความต้องการของตลาด วัสดุ อุปกรณ์	1. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการทอผ้าใยสับปะรด 2. การเตรียมวัตถุดิบและส่วนประกอบ	1. ศึกษาจากเอกสารและภูมิปัญญา 2. ฟังวิทยากรบรรยายให้ความรู้ 3. การศึกษาดูงานจากแหล่งเรียนรู้ 4. แลกเปลี่ยนเรียนรู้	10	
ที่	เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	จำนวนชั่วโมง	
					ทฤษฎี	ปฏิบัติ
2.	1. ขั้นตอนในการเตรียมผ้าฝ้ายสำหรับการทอและใยสับปะรด	การเตรียมอุปกรณ์ต่างๆที่ใช้สำหรับการทอผ้าใยสับปะรด	1. การกรัก/การแกว่ง เส้นยืน 2. การเตรียมเส้นฝ้ายผสมใยสับปะรดพุ่ง/ยืน 3. การค้นเส้นฝ้าย(เส้นยืน) 4. การออกแบบลายและการย้อมสี 5. การกรอเส้นฝ้ายผสมใยสับปะรดพุ่ง(เส้นยืน(ฝ้ายผสมใยสับปะรดพุ่ง)	1. ศึกษาจากภูมิปัญญา 2. ฟังวิทยากรบรรยายให้ความรู้ 3. การศึกษาดูงานจากแหล่งเรียนรู้		10

			6. การม้วน/ปั่นฝ้าย	4. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ 5. ปฏิบัติด้วยตนเองเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง 6. ฝึกปฏิบัติจริง		
3.	1. การทอผ้าใยสับปะรด	ความสำคัญในการประกอบอาชีพการทอผ้าใยสับปะรด	<ul style="list-style-type: none"> - ขั้นตอนการทอผ้าใยสับปะรด - การนำหลอดพุ่งใส่กระสวย - การเหยียบตะกอล - การพุ่งกระสวย - การจัดลวดลายและแต่งริมขอบผ้า - การกระแทกฟืม - การชิงหน้าผ้าให้ตั้ง - การต่อเส้นฝ้ายผสมใยสับปะรด ยืนและเส้นฝ้ายพุ่งเมื่อเส้นฝ้ายขาด - การปรับและปล่อยเส้นฝ้ายผสมใยสับปะรดยืน - การหวีเส้นยืนขณะทอผ้าฝ้าย - การเก็บกึ่งเมื่อหยุดพักการทอผ้าใยสับปะรด 	<ul style="list-style-type: none"> 1. วิทยากรสาธิตบรรยายให้ความรู้กระบวนการทอผ้าแต่ละขั้นตอน 2. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ 3. ปฏิบัติด้วยตนเองเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง 4. ฝึกปฏิบัติจริงและทดสอบผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 		30
ที่	เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียน	จำนวนชั่วโมง	
					ทฤษฎี	ปฏิบัติ
4.	การบริหารจัดการอาชีพ	เพื่อการบริหารจัดการและสามารถนำไปประกอบอาชีพได้	<ul style="list-style-type: none"> 4. การบริหารจัดการอาชีพการทอผ้าใยสับปะรด - การดูแลรักษาคุณภาพของผ้าใยสับปะรด - การลดต้นทุนในการผลิตของผ้าใยสับปะรด - การเพิ่มมูลค่าสินค้า - การแปรรูป - การออกแบบ 	<ul style="list-style-type: none"> 1. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ 2. ปฏิบัติด้วยตนเองเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง 3. ฝึกปฏิบัติจริงและทดสอบผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 		10

สื่อการเรียนรู้

- แผ่นพับ

- ภูมิปัญญาชาวบ้าน
- ชิ้นงานจริง

การวัดและประเมินผล

1. การประเมินความรู้ภาคทฤษฎีระหว่างเรียนและจบหลักสูตร
2. การประเมินผลงานระหว่างเรียนจากการปฏิบัติ ได้ผลงานที่มีคุณภาพสามารถสร้างรายได้ และจบ

หลักสูตร

เกณฑ์การจบหลักสูตร

1. ผู้เรียนต้องมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเวลาเรียน
2. ผ่านการประเมินผลตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด